

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี

The Impact of Digital Transformation
in Organizations on the Audit Process

ณัฏฐ์ชนินท์ ชีวาบุตร

นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน
Email: natchaninj@oag.go.th

วชิระ บุญยเนตร

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี
คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
Email: wachira@cbs.chula.ac.th

Natchanin Jivanutra

Auditor General Officer of the Auditor General of Thailand
Email: natchaninj@oag.go.th

Wachira Boonyanet, PhD, CPA, FAC

Associate Professor, Department of Accountancy
Chulalongkorn Business School, Chulalongkorn University
Email: wachira@cbs.chula.ac.th

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กร ต่อกระบวนการสอบบัญชี

ณัฐชนันท์ ชีวาบุตระ

นักวิชาการตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

Email: natchaninj@oag.go.th

วชิระ บุณยเนตร

รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาการบัญชี

คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Email: wachira@cbs.chula.ac.th

วันที่ได้รับบทความต้นฉบับ: 13 มิถุนายน 2567

วันที่แก้ไขปรับปรุงบทความ: 11 สิงหาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ: 14 สิงหาคม 2567

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีในองค์กรต่อกระบวนการตรวจสอบบัญชี และเปรียบเทียบผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชีจำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ รวมถึงการปรับตัวของผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีหากมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการสอบบัญชี การศึกษานี้เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามจากผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี จำนวน 116 คน ในเดือนกุมภาพันธ์ 2567 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ T-test และ One - Way ANOVA

ผลการศึกษาพบว่า การใช้เทคโนโลยีในองค์กรส่งผลกระทบต่อขั้นตอนการวางแผนและขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบระดับมาก อย่างไรก็ตามในขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชีได้รับผลกระทบของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีที่มีเพศต่างกันมีความเห็นต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบต่างกัน และผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีที่สังกัดสำนักงานสอบบัญชีต่างกันมีความเห็นต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อขั้นตอนการปฏิบัติงานต่างกัน การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะใหม่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานสอบบัญชี การศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีที่สามารถปรับกระบวนการตรวจสอบให้เข้ากับเทคโนโลยีขององค์กรที่ถูกตรวจสอบ และเห็นถึงโอกาสในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานสอบบัญชี

คำสำคัญ: การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล เทคโนโลยี กระบวนการสอบบัญชี

The Impact of Digital Transformation in Organizations on the Audit Process

Natchanin Jivanutra

Auditor General Officer of the Auditor General of Thailand

Email: natchanin.j@oag.go.th

Wachira Boonyanet, PhD, CPA, FAC

Associate Professor, Department of Accountancy

Chulalongkorn Business School, Chulalongkorn University

Email: wachira@cbs.chula.ac.th

Received: June 13, 2024

Revised: August 11, 2024

Accepted: August 13, 2024

ABSTRACT

This study aims to examine the impact of technology usage within organizations on the auditing process and compare the impact of digital transformation on organizational processes with respect to demographic factors in the context of auditing, as well as the adaptation of auditors when technology is introduced into the audit process. Data for this study is collected through questionnaires from 116 auditors in February 2024. The statistics employed for analysis include frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, T-test, and One-Way ANOVA.

The results of the study find that the use of technology in organizations significantly affects the planning and execution stages of the audit process. However, the completion of the audit and the issuance of the audit report are moderately affected by the introduction of technology. Furthermore, the hypothesis testing results reveal that auditors of different genders have differing opinions on the level of impact of digital transformation on the audit planning stage. Additionally, auditors from different auditing firms have differing opinions on the level of impact of digital transformation on the execution stage of the audit process. Furthermore, this study indicates that training and developing new skills related to new technologies are essential for auditors, particularly during the audit execution stage. This study is beneficial to auditors, allowing them to adapt the audit process to the technology used in the audited organization and recognizing the opportunities for applying technology in audit work.

Keywords: *Digital transformation, Technology, Auditing processes*

■ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันที่โลกกำลังเกิดการเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัล ซึ่งเทคโนโลยีได้ทวีความสำคัญและมีบทบาทในชีวิตประจำวัน รวมถึงการทำงานของทุกคนมากขึ้นจนสามารถเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานจากรูปแบบเดิมไปสู่รูปแบบใหม่ โดยได้เปลี่ยนแปลงโครงสร้างพื้นฐานและวิธีการดำเนินงานภายในองค์กร หลายหน่วยงานภายในองค์กรจึงต้องเรียนรู้ และปรับตัวให้ก้าวทันเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงกระบวนการทำงานและเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อการทำงานของหน่วยงานภายในองค์กรเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อ การปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีภายนอกที่ถือเป็นส่วนสำคัญของระบบการบริหารจัดการทางการเงิน การรักษาความโปร่งใส และความถูกต้องของข้อมูลทางการเงินในองค์กร ทั้งนี้ความสำเร็จที่สำคัญของการทำ Digital Transformation คือการสร้างสมดุลระหว่างการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ การปรับกระบวนการทำงานใหม่ โดยเฉพาะด้านงานบัญชีในองค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับเทคโนโลยีและทิศทางของธุรกิจ พร้อมกับพัฒนาทักษะของคนในองค์กร เพราะเทคโนโลยีอาจมาลดงาน บางส่วนที่ทำด้วยคนลง เช่น Optical Character Recognition (OCR) มาช่วยในการอ่านเอกสารทางบัญชี และแปลงเป็นไฟล์ข้อความเพื่อเตรียมพร้อมในการทำงานและบันทึกบัญชี Artificial Intelligence (AI) มาช่วยในการบันทึกรายการทางบัญชีและใช้ดุลยพินิจเบื้องต้นในการแสดงและจัดประเภทรายการทางบัญชี Robotic Process Automation (RPA) มาทำงานแทนคนในการบันทึก กระบทยอด ปรับปรุงรายการทางบัญชี (Triwetwinit, 2023)

ในด้านงานสอบบัญชีการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลส่งผลกระทบต่อกระบวนการสอบบัญชีในหลายขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนการสอบบัญชี การปฏิบัติงานตรวจสอบ ไปจนถึงการประเมินและการรายงานผล ซึ่งถือเป็นความท้าทาย ของผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีที่จะให้ความเชื่อมั่นทั้งต่อรายงานการเงินและเทคโนโลยีที่องค์กรใช้ประกอบการจัดทำรายงาน การเงินว่ามีความถูกต้อง เชื่อถือได้ และมีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด ดังนั้น เมื่อระบบการดำเนินงานขององค์กรเปลี่ยนแปลงไป กระบวนตรวจสอบของผู้สอบบัญชีจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงตาม ไม่เพียงแต่ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีต้องเรียนรู้เทคโนโลยี ที่องค์กรนำมาใช้ แต่ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชียังต้องเตรียมความพร้อมสำหรับการนำเทคโนโลยีเข้ามาเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ การตรวจสอบมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อาทิเช่น การนำปัญญาประดิษฐ์: AI ช่วยในการวางแผนการตรวจสอบ การใช้ Robotic Process Automation: RPA ช่วยเลือกตัวอย่างเพื่อตรวจสอบ ทำให้สามารถตรวจสอบได้ในปริมาณมากขึ้น พร้อมระบุรายการที่น่าสงสัยแนวโน้มของรายการที่ผิดปกติซึ่งจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีสามารถเข้าถึงระบบและข้อมูลต่างๆ ขององค์กรได้ครอบคลุมและครบถ้วนมากขึ้น และเมื่อผู้สอบบัญชีใช้เครื่องมือเหล่านี้จนเกิดความชำนาญก็จะกลายเป็น อีกทักษะหนึ่งที่จะช่วยสร้างความแตกต่างในงานตรวจสอบได้เป็นอย่างดี (Mitrapanont, 2020)

จากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลที่เกิดขึ้นข้างต้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาถึงผลกระทบเมื่อองค์กรที่ถูกตรวจสอบ บัญชีนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานต่อกระบวนการสอบบัญชีทั้ง 3 ขั้นตอน รวมถึงเปรียบเทียบผลกระทบ จากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชีจำแนกตามปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ โดยการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบเหล่านี้ เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีตระหนักถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อประสิทธิภาพ ในงานสอบบัญชีแต่ละขั้นตอน อีกทั้งเตรียมความพร้อมในการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ และปรับปรุงวิธีการทำงานให้เหมาะสม กับยุคสมัยใหม่ รวมถึงการปรับกระบวนการสอบบัญชี และการกำหนดแนวทางการสอบบัญชีให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง ขององค์กร ซึ่งจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีมีทักษะด้านเทคโนโลยี และสามารถรับมือกับความท้าทายทางด้านเทคโนโลยี ในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นสิ่งจำเป็นในยุค Digital Transformation

■ แนวคิด ทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่ยุคดิจิทัล

Yaemnam (2027) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงองค์กรสู่ยุคดิจิทัล หมายถึง การนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้กับทุกส่วนขององค์กร ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตั้งแต่ระดับรากฐาน กระบวนการทำงาน และกระบวนการส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้า รวมถึงการเปลี่ยนวัฒนธรรมภายในองค์กร

Data Innovation and Governance Institute (2022) กล่าวว่า Digital Transformation คือ การเปลี่ยนแปลงสิ่งเก่าให้เกิดสิ่งใหม่โดยการใช้เทคโนโลยี ซึ่งเริ่มตั้งแต่กระบวนการผลิตไปจนถึงการบริการลูกค้าขององค์กร เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของโลก ทั้งนี้ยังกล่าวถึง Disruption คือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยหากองค์กรใดไม่สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้ตามสภาพแวดล้อมก็ต้องหายไปจากระบบหรือการปิดบริษัท นอกจากนี้ MIT Sloan Review ได้กล่าวถึงประเด็นสำคัญที่องค์กรควรให้ความสนใจหากต้องการเปลี่ยนแปลงองค์กรเข้าสู่ Digital Transformation ซึ่งประกอบด้วย 3 ประเด็นหลักได้แก่

1. ประสบการณ์ลูกค้า (Customer Experience) การทำความเข้าใจถึงความต้องการของลูกค้า เพื่อที่องค์กรจะได้พัฒนาเทคโนโลยีเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ซึ่งมีจุดมุ่งหมายคือให้ลูกค้าได้รับประสบการณ์ที่แตกต่างจากคู่แข่ง เพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและกลับมาใช้บริการ
2. กระบวนการปฏิบัติงาน (Operational Processes) การเปลี่ยนแปลงระบบการทำงานภายในองค์กร มุ่งเน้นการพึ่งพาเทคโนโลยีมากขึ้น เพื่อให้เกิดกระบวนการผลิตที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งจะช่วยให้เกิดการลดต้นทุนภายในองค์กร รวมไปถึงความปลอดภัยที่เพิ่มขึ้นของบุคลากรจากการปฏิบัติงาน
3. โมเดลธุรกิจ (Business Model) กระบวนการ Digital Transformation จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรูปแบบของการทำธุรกิจเพื่อพัฒนาองค์กรให้ไปสู่การทำงานที่ดีขึ้น ส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน และยังช่วยให้องค์กรสามารถสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มีมากขึ้น

Winitsorn (2020) กล่าวว่า ในปัจจุบันองค์กรมุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงสู่ดิจิทัล (Digital Transformation) ซึ่งเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์ทางธุรกิจและการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้เพื่อเปลี่ยนแปลงกระบวนการต่าง ๆ ภายในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น อีกทั้งมุ่งเน้นไปที่ประสบการณ์ทางสังคมและลูกค้า การบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลในทุกพื้นที่ของธุรกิจ เปลี่ยนพื้นฐานวิธีการดำเนินงานและส่งมอบคุณค่าให้กับลูกค้า ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรที่คล่องตัว เพื่อความสะดวกรวดเร็วอย่างต่อเนื่อง

Skytizen Document Intelligent (2023) กล่าวถึง Data Governance กับการจัดการเอกสาร โดยเน้นไปที่หน่วยงานภาครัฐ สำหรับกระบวนการเปลี่ยนผ่านสู่ Digital Transformation หรือเปลี่ยนจากกระดาษสู่ระบบคอมพิวเตอร์ หน่วยงานควรปรับใช้ระบบจัดการเอกสารภาครัฐ (Document Management System for Government) เป็นระบบจัดการเอกสารแบบครบวงจรในรูปแบบดิจิทัล ซึ่งจะช่วยลดเวลาทำงานเอกสารให้เร็วยิ่งขึ้น และสามารถจัดการเอกสารผ่านระบบออนไลน์ได้จากทุกที่ทุกเวลา รวมถึงสามารถค้นหาเอกสารได้อย่างง่ายดาย

ระบบการจัดการเอกสาร (DMS: Document Management System) เป็นระบบสำหรับจัดเก็บและจัดระเบียบดิจิทัลคอนเทนต์ต่างๆ เช่น ไฟล์เอกสาร PDF, Word, Spreadsheet, PowerPoint รวมถึงไฟล์มีเดีย ซึ่งระบบการจัดการเอกสารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ช่วยให้พนักงานในองค์กรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังช่วยให้องค์กรสามารถจัดการข้อมูลได้อย่างปลอดภัย ทันสมัย ตอบสนองต่อความต้องการของธุรกิจ และการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างเหมาะสม พร้อมทั้งสร้างความยืดหยุ่นและสามารถแข่งขันในยุคดิจิทัล

แนวคิดเกี่ยวกับการสอบบัญชี

Srijunpetch (2023) กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับการสอบบัญชีไว้ ดังนี้

ความหมายของการสอบบัญชี

สมาคมการบัญชีอเมริกัน (The American Accounting Association: AAA) ได้ให้คำนิยามของการสอบบัญชีไว้ว่า การสอบบัญชีคือ กระบวนการของการรวบรวมและประเมินหลักฐาน เกี่ยวกับสารสนเทศเพื่อระบุและรายงานเกี่ยวกับระดับความสอดคล้องต้องกันของสารสนเทศนั้นกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้และการสื่อสารผลลัพธ์ให้ผู้ที่ใช้ที่สนใจ การสอบบัญชีควรปฏิบัติโดยบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถและมีความเป็นอิสระ จากคำนิยามการสอบบัญชีเกี่ยวข้องกับเรื่องต่อไปนี้

1. การรวบรวมและประเมินหลักฐาน (Accumulating and Evaluating Evidence)

หลักฐานการสอบบัญชี หมายถึง ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงใด ๆ ที่ผู้สอบบัญชีได้รับ และใช้เป็นเกณฑ์ในการสรุปว่าข้อมูลหรือสารสนเทศที่ตรวจสอบนั้นแสดงไว้ตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ผู้สอบบัญชีมีหน้าที่รวบรวมหลักฐานการสอบบัญชีให้เพียงพอและเหมาะสม โดยใช้วิธีการตรวจสอบและประเมินหลักฐานการสอบบัญชี เพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ใช้เป็นเกณฑ์ในรายงาน

2. สารสนเทศและหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ (Information and Established Criteria)

สารสนเทศที่ตรวจสอบนั้นควรอยู่ในรูปแบบที่สามารถพิสูจน์ได้ (Verifiable From) และมีหลักฐานหรือมาตรฐานที่ผู้สอบบัญชีสามารถนำมาใช้ประเมินสารสนเทศดังกล่าวได้ เกณฑ์ที่ผู้สอบบัญชีใช้ประเมินขึ้นอยู่กับลักษณะของสารสนเทศที่ตรวจสอบ เช่น การตรวจสอบงบการเงินจะใช้หลักเกณฑ์ที่เรียกว่า มาตรฐานการรายงานทางการเงิน แต่ถ้าเป็นการตรวจสอบภาษีอากรจะใช้หลักเกณฑ์ที่เรียกว่า ประมวลรัษฎากร

3. บุคคลที่มีความรู้ความสามารถและเป็นอิสระ (Competent, independent person)

ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีหรือผู้สอบบัญชีควรมีความรู้ความสามารถและความชำนาญในวิชาชีพเป็นพิเศษ เช่นเดียวกับวิชาชีพอิสระอื่น ๆ และควรมีความรู้เกี่ยวกับการบัญชีและการสอบบัญชีและมีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานตลอดจนการพัฒนาความรู้ต่อเนื่องทางวิชาชีพและผู้สอบบัญชีควรมีทัศนคติและความคิดที่เป็นอิสระ

4. การรายงาน (Reporting)

รายงานถือเป็นผลงานของผู้สอบบัญชีซึ่งใช้สื่อสารผลลัพธ์ของการปฏิบัติงานให้กับผู้ใช้ข้อมูล รายงานของผู้สอบบัญชีแต่ละประเภทมีลักษณะแตกต่างกันไป ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ปฏิบัติ และข้อสรุปจากการปฏิบัติงาน รายงานของผู้สอบบัญชีควรแจ้งให้ผู้ใช้อ้างอิงถึงระดับความสอดคล้องกันของสารสนเทศที่ตรวจสอบกับหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้

วัตถุประสงค์ของการสอบบัญชี

มาตรฐานการสอบบัญชี รหัส 200 เรื่อง วัตถุประสงค์โดยรวมของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตและการปฏิบัติงานตรวจสอบตามมาตรฐานการสอบบัญชี หรือการตรวจสอบการเงินไว้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบ คือ เพิ่มระดับความเชื่อมั่นของผู้ใช้ทางการเงินที่มีต่อการเงิน การบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวเกิดขึ้นได้โดยการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีว่างการเงินได้จัดทำในสาระสำคัญตามแบบการรายงานทางการเงินที่เกี่ยวข้องหรือไม่ ดังนั้น วัตถุประสงค์ของการตรวจสอบงบการเงิน คือ การแสดงความเห็นว่างการเงินได้แสดงฐานะการเงินผลการดำเนินงาน และกระแสเงินสดของกิจการถูกต้องตามที่ควรในสาระสำคัญ ตามมาตรฐานการรายงานทางการเงินหรือไม่

กระบวนการของการสอบบัญชี

การสอบบัญชีเป็นกระบวนการของการรวบรวมและประเมินหลักฐานการสอบบัญชีเพื่อให้ผู้สอบบัญชีสามารถสรุปผลการตรวจสอบและจัดทำรายงานการสอบบัญชีได้ โดยกระบวนการสอบบัญชีแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

1. การวางแผนงานตรวจสอบ ประกอบด้วย

- 1.1 การพิจารณารับงานสอบบัญชี
- 1.2 การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับธุรกิจที่ตรวจสอบ
- 1.3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบในเบื้องต้น
- 1.4 การกำหนดระดับความมีสาระสำคัญ
- 1.5 การประเมินความเสี่ยงในการสอบบัญชีที่ยอมรับได้ และความเสี่ยงสืบเนื่อง
- 1.6 การทำความเข้าใจในระบบการควบคุมภายใน และการประเมินความเสี่ยงจากการควบคุม
- 1.7 การพัฒนากลยุทธ์การสอบบัญชีโดยรวม และการจัดทำแผนการสอบบัญชี

2. การปฏิบัติงานตรวจสอบ ปฏิบัติงานโดยการทดสอบการควบคุมและการตรวจสอบเนื้อหาสาระ ในแต่ละวงจร ได้แก่ วงจรรายจ่าย วงจรการผลิต วงจรการลงทุน วงจรการจัดหาเงิน และการตรวจสอบที่สำคัญเพิ่มเติม

3. การเสร็จสิ้นการสอบบัญชี และการออกรายงานการสอบบัญชี

- 3.1 การประเมินผลจากหลักฐานการสอบบัญชี
- 3.2 การเสนอรายการปรับปรุงและรายการจัดประเภทบัญชีใหม่
- 3.3 การออกรายงานการสอบบัญชี

การตรวจสอบบัญชีในยุคดิจิทัล

Bootvong (2021) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีส่งผลให้ทุกอาชีพต้องเริ่มปรับตัวเพื่อหาความเชื่อมโยงและใช้ประโยชน์จากการใช้เทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน สำหรับวิชาชีพบัญชีไม่ว่าจะเป็นนักบัญชีหรือผู้สอบบัญชี ต่างได้รับผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีในการทำงาน เช่น การเชื่อมโยงข้อมูลด้วยระบบ cloud ทำให้สามารถทำงานที่ไหนเมื่อไหร่ก็ได้ การใช้เครื่องมือ Optical Character Recognition: OCR ระบบสแกน

ที่ช่วยอ่านเอกสารทางบัญชี การใช้ปัญญาประดิษฐ์: AI ช่วยบันทึกบัญชีโดยการนำเข้าสู่ข้อมูลอัตโนมัติ หรือระบบ Robotic Process Automation: RPA ช่วยบันทึกกระทบยอดรายการทางบัญชี รวมถึงการใช้ซอฟต์แวร์ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ หรือหาความผิดปกติของรายการทางบัญชี เพื่อช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถเลือกตัวอย่างหรือประเมินความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อข้อมูลที่อาจจะขัดต่อข้อเท็จจริงในรายงานทางการเงินได้แม่นยำมากขึ้น อีกทั้งช่วยลดระยะเวลาและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น

ทั้งนี้ ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องไม่หยุดเรียนรู้และพัฒนาทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analytics) การสังเกตการณ์เชิงผู้ประกอบวิชาชีพ (Professional Skepticism) เรียนรู้ความผิดพลาดหรือการทุจริตที่อาจเกิดขึ้นได้จากการใช้เทคโนโลยี รวมถึงการสร้าง Digital Mindset ในเชิงบวกให้กับตัวเองมากกว่าความกลัวและไม่หยุดที่จะเรียนรู้ และต้องตระหนักถึงจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี

Manita et al. (2020) กล่าวว่า เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยพัฒนากระบวนการตรวจสอบให้สามารถเข้าถึงข้อมูลของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น และทำให้คุณภาพของการตรวจสอบดีขึ้น โดยหากสามารถเข้าถึงข้อมูลลูกค้าได้อย่างครบถ้วน จะช่วยให้การวิเคราะห์กระบวนการและข้อมูลต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ช่วยในการค้นพบข้อผิดพลาดและปัญหาในรายงานการเงิน ซึ่งจะทำให้การตรวจสอบบัญชีเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการกำกับดูแลกิจการ และยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการตัดสินใจของผู้บริหารให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การพัฒนาการตรวจสอบไปสู่การตรวจสอบแบบเรียลไทม์และการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลคาดการณ์ จะช่วยลดความเสี่ยงของการกระทำทุจริตและพฤติกรรมฉวยโอกาสของผู้บริหาร

การพัฒนาการตรวจสอบในรูปแบบดิจิทัลจะช่วยเพิ่มความโปร่งใสของงบการเงิน และช่วยให้คณะกรรมการสามารถตัดสินใจได้อย่างเหมาะสม การตรวจสอบที่พัฒนามาจากเทคโนโลยีจะช่วยให้คณะกรรมการตรวจสอบสามารถปรับปรุงระบบและกระบวนการภายใน เพื่อสร้างข้อมูลทางบัญชีตามคำแนะนำของผู้สอบบัญชี การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงแต่จะช่วยจำกัดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น แต่ยังช่วยปรับปรุงการกำกับดูแลกิจการอีกด้วย

Subcommittee on Foreign Affairs (2016) กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนสำหรับ Digital Economy สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ข้อมูล การสื่อสารระหว่างกัน และเทคโนโลยี จะเห็นได้ว่าการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการทำงาน ส่งผลให้การเข้าถึงข้อมูลและการจัดเก็บรักษานั้นเป็นไปได้ง่ายและสามารถทำได้ในปริมาณมากเมื่อเทียบกับสมัยก่อน

สำหรับตัวอย่างของเทคโนโลยีในยุค Digital Economy ที่อาจส่งผลกระทบต่อวิชาชีพบัญชี คือ Cloud Computing Data automation และ e-Payment เช่น กรณี Cloud Computing ผู้ทำบัญชีหรือสำนักงานบัญชีจะต้องบันทึกบัญชีอย่างไร เนื่องจากมาตรฐานบัญชียังไม่มีกำหนดมาตรฐานเกี่ยวกับ Cloud Computing และผู้สอบบัญชีต้องมองถึงวิธีการตรวจสอบว่าจะตรวจสอบอย่างไรเพื่อให้ได้หลักฐานที่เพียงพอและเหมาะสม โดยเฉพาะรายการขายที่เกิดขึ้นบนระบบออนไลน์ โดยในอนาคตผู้สอบบัญชีอาจสามารถตรวจสอบการควบคุมภายในได้ร้อยละ 100 เนื่องจากสามารถตรวจสอบข้อมูลของบริษัทที่ถูกบันทึกไว้ในระบบออนไลน์ได้ทั้งหมด

ทั้งนี้ เทคโนโลยีก็มีความเสี่ยง เช่น ถ้าเกิดเหตุระบบล่มหรือหยุดชะงักกิจการจะยังสามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างไร เพราะฉะนั้น กิจการควรทำความเข้าใจว่าความเสี่ยงของกิจการคืออะไรและอยู่ตรงไหน โดยการตั้งจุดควบคุมภายในเข้าไปในกระบวนการทำงานอย่างเพียงพอและเหมาะสม ในส่วนของผู้ทำบัญชี ผู้ตรวจสอบภายใน และผู้สอบบัญชีต้องทำความเข้าใจความเสี่ยงและจุดควบคุมภายในของกิจการเพื่อให้แน่ใจว่าสามารถใช้จุดควบคุมในกระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในยุค Digital Economy ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีจะต้องเก่งในเรื่อง Soft Skill มากขึ้น เช่น การแปลงจากข้อมูลเป็นข่าวสารและสารสนเทศเพื่อเตรียมพร้อมที่จะใช้ประกอบการตัดสินใจ การนำเสนอทั้งด้านการพูดและการเขียน

การมีทักษะด้านการเป็นผู้นำทั้งในการตัดสินใจ การเชื่อมโยงกลยุทธ์กับวัตถุประสงค์ของบริษัท การมีทัศนวิสัยที่ดีสำหรับบริษัท และการสื่อสารที่ดี สิ่งเหล่านี้ทำให้คนเกิดความแตกต่างจากเทคโนโลยี เพราะเทคโนโลยียังไม่สามารถทำเรื่องละเอียดอ่อนได้ เพราะฉะนั้นทุกคนควรเปลี่ยนบทบาทของตัวเองให้มีคุณค่ามากขึ้น เช่น ผู้สอบบัญชีต้องเปลี่ยนวิธีการตรวจสอบจากการหาบัญชีที่สำคัญจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับตัวเลขมาเป็นการหาบัญชีที่สำคัญที่ไม่ได้ขึ้นอยู่กับตัวเลขในงบการเงินเท่านั้น โดยอาจดูนัยสำคัญว่ามีข้อมูลอื่นใดที่สามารถเปลี่ยนหรือชักจูงความคิดของผู้มีส่วนได้เสียที่สำคัญได้บ้าง เป็นต้น

Techakasembundit (2020) กล่าวว่า นวัตกรรมในการตรวจสอบมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนหนึ่งมาจากความต้องการในการบรรลุวัตถุประสงค์การตรวจสอบโดยใช้เวลาน้อยลงหรือต้องการบรรลุวัตถุประสงค์ในการตรวจสอบตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการสอบบัญชี รายการที่ตรวจสอบมีความซับซ้อนเกี่ยวข้องกับข้อมูลปริมาณมากที่ไม่สามารถใช้การดำเนินการด้วยวิธีการตรวจสอบแบบเดิมได้ หรือทำได้แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพ ตัวอย่างของนวัตกรรมในการตรวจสอบที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่ทันสมัย การวิเคราะห์ข้อมูลและรูปแบบของรายการค้า มีดังต่อไปนี้

1. เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI)

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ทำงานโดยใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่น่าเข้าผ่านการจดจำรูปแบบขั้นสูง (Advanced Pattern Recognition) โดยผู้สอบบัญชีใช้ประโยชน์นี้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มข้อมูลขนาดใหญ่ที่ไม่มีโครงสร้าง เช่น ข้อมูลจากสัญญาทางการค้า ใบแจ้งหนี้และรูปภาพ เพื่อสรุปเป็นข้อมูลที่ให้ประโยชน์สำหรับการสนับสนุนการตรวจสอบ เพื่อเป็นหลักฐานในการตรวจสอบเพิ่มเติมต่อไป

2. เทคโนโลยีบล็อกเชน (Blockchain)

เทคโนโลยีบล็อกเชนสร้างขึ้นเพื่อการตรวจสอบในเนื้อหาของรายการที่มีความซับซ้อน และเกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง ซึ่งหากรายการค้ามีการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงจะไม่สามารถตรวจสอบได้หากไม่ใช้เครื่องมือที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อสนับสนุนแนวทางการตรวจสอบ ดังนั้น บล็อกเชนใช้สำหรับตรวจสอบกิจการที่มีส่วนร่วมในการทำธุรกรรมบล็อกเชน โดยสามารถดึงข้อมูลจากบัญชีแยกประเภทต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งรวมถึงข้อมูลบิตคอยน์หรือคริปโทเคอร์เรนซีอื่น ๆ

3. เทคโนโลยีโดรน หรือ เทคโนโลยีอากาศยานไร้คนขับ (Drone)

โดรนหรืออากาศยานไร้คนขับเป็นเครื่องมือที่มีลักษณะการทำงานเหมือนเครื่องบินแต่ไร้คนขับที่สามารถบังคับได้จากระยะไกล โดยใช้ประโยชน์เพื่อการเข้าถึงเหตุการณ์การตรวจนับสินค้าคงเหลือของลูกค้า ซึ่งจะเห็นได้ว่าการใช้โดรนสามารถเพิ่มระดับความแม่นยำในการวัดปริมาณได้มากขึ้นและลดเวลาในการดำเนินการ

Vitali and Giuliani (2024) ศึกษาโอกาสและความท้าทายเกี่ยวกับผลกระทบของเทคโนโลยีใหม่และบริษัทตรวจสอบบัญชี โดยในปัจจุบันเทคโนโลยีถือเป็นเรื่องสำคัญและมีผลต่องานสอบบัญชี ตั้งแต่การปฏิบัติงานไปจนถึงโครงสร้างองค์กรและแนวทางในการจ้างงาน โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีการประมวลผลด้วยหุ่นยนต์ (RPA) และปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในบริษัทตรวจสอบบัญชี จากผลการศึกษาพบว่าเทคโนโลยี RPA และ AI ช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถปฏิบัติงานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการตรวจสอบธุรกรรมและการควบคุมภายในที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ เทคโนโลยีเหล่านี้ไม่เพียงแต่ลดเวลาในการตรวจสอบ แต่ยังช่วยเพิ่มความถูกต้องและลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ในด้านโครงสร้างองค์กร เทคโนโลยีอาจทำให้เกิดการลดจำนวนพนักงานในระดับล่างที่ทำงานซ้ำ ๆ และเพิ่มความต้องการพนักงานที่มีทักษะในการวิเคราะห์ข้อมูลและเทคโนโลยี ดังนั้น ในอนาคตผู้สอบบัญชีต้องมีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยี รวมถึงการวิเคราะห์ ข้อมูลเป็นอย่างดี นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลอาจช่วยลดช่องว่างในการแข่งขันระหว่างบริษัทตรวจสอบบัญชี

ขนาดใหญ่ (Big4) และบริษัทขนาดเล็กลงได้ โดยเพิ่มโอกาสให้บริษัทขนาดเล็กปรับปรุงคุณภาพการบริการ และเสนอการตรวจสอบที่มีคุณภาพเทียบเท่าบริษัทขนาดใหญ่

Nguyen et al. (2024) ศึกษาผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดิจิทัลต่อผู้สอบบัญชีภายนอก ในประเทศเวียดนาม ผลการศึกษาพบว่า เทคโนโลยีการสอบบัญชีที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ไม่สามารถแทนที่ผู้สอบบัญชีได้อย่างสิ้นเชิง แต่ทำให้บทบาทของผู้สอบบัญชีภายนอกเปลี่ยนแปลงไป ผู้สอบบัญชีภายนอกจำเป็นต้องมีทักษะใหม่ ๆ เพื่อรับมือกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย ต้องเรียนรู้ที่จะใช้เครื่องมือ AI และแพลตฟอร์มดิจิทัลต่าง ๆ รวมถึงการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มคุณภาพและความถูกต้องของงานสอบบัญชีโดยเทคโนโลยีใหม่ ๆ เหล่านี้ช่วยให้สามารถเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลได้เร็วขึ้นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ผู้สอบบัญชีจะต้องปรับเปลี่ยนจากการตรวจสอบแบบเดิมเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจหรือเป็นที่ปรึกษาทางธุรกิจ การประมวลผลข้อมูลสำหรับกระบวนการตัดสินใจของผู้บริหาร

Alrawashedh (2022) ศึกษาบทบาทของเทคโนโลยีสารสนเทศในการปรับปรุงการทำงานของผู้สอบบัญชีภายนอก ผลการวิจัยพบว่า การใช้งานเทคโนโลยีในการสอบบัญชีภายนอกไม่เพียงแต่ช่วยให้กระบวนการต่าง ๆ เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถตรวจสอบข้อมูลที่มีปริมาณมาก ๆ และซับซ้อนได้ดียิ่งขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถสำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลได้ละเอียดยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การฝึกอบรมช่วยให้ผู้สอบบัญชีมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งรวมถึงการประเมินการควบคุมภายใน การประเมินความเสี่ยง การวางแผนการสอบบัญชี การติดต่อกับลูกค้า และการตรวจสอบการทุจริต ทั้งนี้บริษัทใหญ่สามารถลงทุนในเทคโนโลยีและการจ้างผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยี ซึ่งช่วยส่งเสริมกระบวนการสอบบัญชี และนำไปสู่คุณภาพการสอบบัญชีที่สูงขึ้น ในขณะที่บริษัทขนาดเล็กอาจพบกับข้อจำกัดในการลงทุนด้านเทคโนโลยี

Mat Ridzuan et al. (2022) ศึกษาลักษณะทางบุคลิกภาพ ทักษะทางเทคโนโลยีดิจิทัล และความสามารถในการประเมินความเสี่ยงในการทุจริตของผู้สอบบัญชีภายนอก ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินความเสี่ยงจากการทุจริตอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ลักษณะนิสัยส่วนบุคคลและความสามารถทั่วไปไม่มีผลกระทบที่มีนัยสำคัญต่อการประเมินความเสี่ยงจากการทุจริต ดังนั้น ผู้สอบบัญชีควรมีการพัฒนาทักษะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมินความเสี่ยงจากการทุจริต ซึ่งองค์กรต่าง ๆ ควรให้ความสำคัญในการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีให้กับบุคลากรในสายงานสอบบัญชี เพื่อให้ผู้สอบบัญชีมีความสามารถในการตรวจจับและป้องกันการทุจริตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

Amamun (2023) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลความเป็นมืออาชีพความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีและกระบวนการด้านลูกค้าที่มีต่อผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี Local Firm Audit ในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ผลการศึกษาพบว่า ผู้สอบบัญชี Local Firm Audit ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน ทำให้ผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีโดยภาพรวมต่างกัน แสดงว่าเพศมีผลต่อผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี ดังนั้น เพศชายหรือเพศหญิงมีผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี โดยภาพรวมที่แตกต่างกัน และผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีระดับการศึกษา อายุ และระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกัน ทำให้ผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี โดยภาพรวมไม่ต่างกัน

Srimook et al. (2018) ศึกษาเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมด้านนวัตกรรมของบุคลากรในบริษัทเอกชน กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรในบริษัทเอกชนที่มีประเภทกิจการที่ทำงานแตกต่างกัน มีความพร้อมด้านนวัตกรรมแตกต่างกัน อีกทั้งปัจจัยสนับสนุนจากองค์กรในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านนวัตกรรมของบุคลากรในบริษัทเอกชนในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ปัจจัยสนับสนุนจากองค์กร ด้านผู้นำมีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านนวัตกรรมของบุคลากรในบริษัทเอกชนในระดับสูง ขณะที่ปัจจัยสนับสนุนจากองค์กรด้านนโยบายองค์กรและด้านสื่อออนไลน์มีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านนวัตกรรมของบุคลากรในบริษัทเอกชนในระดับปานกลาง

Noordin et al. (2022) ศึกษาการรับรู้ของผู้สอบบัญชีภายนอกในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในกระบวนการตรวจสอบบัญชี โดยมุ่งเน้นศึกษาความแตกต่างในการรับรู้ถึงผลกระทบของ AI ต่อคุณภาพการตรวจสอบระหว่างผู้สอบบัญชีท้องถิ่นและผู้สอบบัญชีระหว่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญด้านการรับรู้การมีส่วนช่วยของ AI ต่อคุณภาพการตรวจสอบระหว่างบริษัทตรวจสอบบัญชีท้องถิ่นและระหว่างประเทศ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า AI สามารถช่วยในการตรวจสอบได้ ในขณะเดียวกันผู้สอบบัญชีควรเพิ่มทักษะทางเทคโนโลยีของตน ไม่ว่าทำงานในสำนักงานสอบบัญชีประเภทใดก็ตาม นอกจากนี้การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า AI มีศักยภาพที่จะเป็นเครื่องมือในการเพิ่มคุณภาพการตรวจสอบบัญชีและเป็นส่วนสำคัญที่ผู้สอบบัญชีควรพิจารณาใช้งานอย่างรอบคอบเพื่อให้มั่นใจว่าการทำงานมีประสิทธิภาพและเป็นไปตามกระบวนการสอบบัญชี

Alsabahi et al. (2021) ศึกษาอิทธิพลของลักษณะส่วนบุคคลและการเรียนรู้ในที่ทำงานต่อความสามารถด้านเทคโนโลยีของผู้สอบบัญชีภายนอก ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยในที่ทำงานมีอิทธิพลต่อความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สอบบัญชีภายนอก โดยการที่องค์กรมีวัฒนธรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง ผ่านการฝึกอบรม และการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างเพื่อนร่วมงานจะช่วยเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นสำหรับการทำงานในยุคดิจิทัล ซึ่งจะส่งเสริมให้ผู้สอบบัญชีมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งลักษณะส่วนบุคคลที่มีความมั่นใจในตนเองและแรงจูงใจในการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีได้ดีกว่า ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถเพิ่มประสิทธิผลและการแข่งขันในตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องได้อย่างมีประสิทธิภาพ

โดยสรุปแล้วการเปลี่ยนแปลงองค์กรสู่ยุคดิจิทัล (Digital Transformation) เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีใหม่เข้ามาปรับปรุงทุกด้านขององค์กร ซึ่งมีความสำคัญในการทำให้ธุรกิจและการบริหารภายในองค์กร เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของตลาดที่รวดเร็วและแข่งขันได้ดียิ่งขึ้น กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่การนำเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ แต่ยังเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงวิถีคิด วิธีการทำงาน และวัฒนธรรมขององค์กร ให้เข้ากับยุคดิจิทัล โดยมีหลายด้านที่สำคัญ ได้แก่ ด้านการพัฒนาประสบการณ์ลูกค้า (Customer Experience) การปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติงาน (Operational Efficiency) และการสร้างโมเดลธุรกิจใหม่ (Business Model Innovation)

ในบริบทของการสอบบัญชี การเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัลมีผลกระทบอย่างมากต่อวิธีการทำงานของผู้สอบบัญชี การใช้เทคโนโลยี เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลการเงินขนาดใหญ่ได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data Analytics) ช่วยในการระบุข้อผิดพลาดและแนวโน้มที่อาจเกิดขึ้นได้ และบล็อกเชน (Blockchain) ช่วยเพิ่มความโปร่งใสและความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูลบัญชี เป็นต้น การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงแต่ทำให้กระบวนการตรวจสอบบัญชีมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ยังช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถให้ข้อเสนอแนะแบบเชิงกลยุทธ์ และการวางแผนทางการเงินที่ดีขึ้น

ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงสู่ยุคดิจิทัลจึงเป็นสิ่งที่องค์กรทุกแห่งต้องพิจารณาและดำเนินการ เพื่อให้สามารถแข่งขันและเติบโตได้ในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างดีเยี่ยม

■ ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการวิจัยในเชิงปริมาณเก็บข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยอาศัยการรวบรวมความคิดเห็นจากแบบสอบถาม ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีที่มีความรู้และประสบการณ์ในงานสอบบัญชี และมีความเป็นอิสระในการตอบคำถามเพื่อเป็นตัวแทนของผู้ประกอบวิชาชีพที่มีความน่าเชื่อถือเนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่ และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นผู้ศึกษาได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง ตามหลักของ Cochran (1953) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยเมื่อคำนวณตามสูตรแล้วจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 385 คน โดยเก็บแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ (Google Form) และนำส่งไปยังสำนักงานสอบบัญชีจำนวน 81 แห่งผ่านทางอีเมล รวมถึงเผยแพร่ผ่านช่องทาง Social Media ที่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชี เช่น กลุ่มไลน์ และ Facebook เพื่อให้การกระจายข้อมูลมีความครอบคลุมและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้ทำการเก็บข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 ถึง 29 กุมภาพันธ์ 2567 ลักษณะแบบสอบถามจะเป็นคำถามปลายปิด 4 ส่วน และปลายเปิด 1 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 คำถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ประสบการณ์การทำงาน ประเภทสำนักงานสอบบัญชี ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับผลกระทบจากการที่องค์กรที่ถูกตรวจสอบบัญชีนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในการปฏิบัติงานต่อกระบวนการตรวจสอบบัญชีทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ และขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชี ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในงานสอบบัญชี ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานสอบบัญชีส่งผลกระทบต่อขั้นตอนในกระบวนการสอบบัญชี โดยสามารถตอบได้หลายตัวเลือกใน 1 คำถาม และส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะเป็นคำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถาม สามารถแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในการปฏิบัติงาน โดยมีการแปลความหมายช่วงคะแนนเฉลี่ย ดังนี้ ระหว่าง 4.21 – 5.00 หมายถึง มากที่สุด / ผลกระทบมากที่สุด ระหว่าง 3.41 – 4.20 หมายถึง มาก / ผลกระทบมาก ระหว่าง 2.61 – 3.40 หมายถึง ปานกลาง / ผลกระทบปานกลาง ระหว่าง 1.81 – 2.60 หมายถึง น้อย / มีผลกระทบน้อย และระหว่าง 1.00 – 1.80 หมายถึง ไม่มี / ไม่มีผลกระทบ

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่มีความเกี่ยวข้องเชื่อมโยงกับการศึกษาครั้งนี้ เพื่อสร้างแบบสอบถามที่ครอบคลุมเนื้อหาการวิจัย จากนั้นได้จัดทำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบรายละเอียดความถูกต้องเพื่อนำมาปรับปรุงให้ตรงตามคำแนะนำและเนื้อหาของการศึกษาครั้งนี้ และการทดสอบความน่าเชื่อถือของเนื้อหา (Content Reliability Test) จากการเก็บแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยกำหนดเกณฑ์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha) ที่มากกว่า 0.7 พบว่า แบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์ครอนบาคแอลฟาที่ 0.847 ทำให้สามารถเชื่อมั่นได้ว่าแบบสอบถามฉบับนี้มีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจริงที่ต้องการได้

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถาม ผู้ศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรม IBM SPSS Statistics ซึ่งการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งงาน ประสบการณ์ ประเภทสำนักงานสอบบัญชี และข้อมูลการวิเคราะห์เกี่ยวกับผลกระทบจากเทคโนโลยีต่อกระบวนการสอบบัญชี ได้แก่ ความคิดเห็นต่อการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในงานสอบบัญชี และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานสอบบัญชี ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยวิเคราะห์ค่าสถิติประกอบการแจกแจงความถี่ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน (Inferential Statistics)

วิเคราะห์การทดสอบสมมติฐานของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน (Independent Sample T-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้วิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดในการทดสอบรายคู่ด้วยวิธี Least Significant Difference: LSD ในการทดสอบสมมติฐานได้กำหนดให้ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 การใช้สถิติการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง 2 ตัวแปร ที่เป็นอิสระต่อกัน เพื่อทดสอบว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรที่ถูกตรวจสอบบัญชีต่อกระบวนการสอบบัญชีหรือไม่

■ ผลการศึกษา

ผู้ศึกษาได้รับการตอบกลับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์จำนวนทั้งสิ้น 116 ชุด คิดเป็นร้อยละ 30.13 ของตัวอย่างที่กำหนด ทั้งนี้ ไม่ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมให้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วยบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการสอบบัญชี ซึ่งทำให้ข้อมูลที่ได้มีความเชื่อถือได้และมีคุณภาพสูง แม้ว่าจะมีจำนวนน้อยกว่าที่กำหนด แต่ข้อมูลที่ได้จากกลุ่มตัวอย่างมีความเหมาะสมในการสะท้อนความคิดเห็น และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อในการศึกษา อีกทั้งการวิเคราะห์ทางสถิติยังสามารถดำเนินการได้โดยพิจารณาจากคุณสมบัติของกลุ่มตัวอย่างที่มีความรู้และประสบการณ์ ซึ่งทำให้การทดสอบทางสถิติยังคงมีความหมายและนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากนั้นได้นำมาประมวลผลทางสถิติ และตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์การให้คะแนนที่กำหนดไว้ เพื่อวิเคราะห์ระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรที่ถูกตรวจสอบบัญชีต่อกระบวนการสอบบัญชี ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

■ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

สำหรับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละเกี่ยวกับข้อมูลทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน ประเภทสำนักงานสอบบัญชี ตามที่ปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สรุปได้ว่าเพศหญิงจำนวน 88 คน คิดเป็นร้อยละ 75.9 และเพศชายจำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 จำนวนอายุที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ช่วงอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 47.4 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 ช่วงอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 และอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 จำนวนระดับการศึกษาที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ สูงกว่าปริญญาตรีจำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 50.9 และปริญญาตรีจำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 49.1 จำนวนตำแหน่งที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ผู้ปฏิบัติงาน (Junior/Senior) จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 57.8 รองลงมาคือ หุ่นส่วน (Partner) จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 ผู้สอบทานงานขั้นต้น (Supervisor) จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 15.5 และผู้จัดการ (Manager) จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 10.3 จำนวน ประสบการณ์การทำงานในสายงานสอบบัญชีที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 1 - 5 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาคือ ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 27.6 ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า 5 - 10 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 21.6 และผู้ที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 และประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่ตอบแบบสอบถามมากที่สุด ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 รองลงมาคือ สำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่น จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 และสำนักงานสอบบัญชีต่างชาติ จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 26.7

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแจงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	28	24.1
หญิง	88	75.9
รวม	116	100
อายุ		
20 – 30 ปี	55	47.4
31 – 40 ปี	39	33.6
41 – 50 ปี	10	8.6
51 ปีขึ้นไป	12	10.3
รวม	116	100
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	57	49.1
สูงกว่าปริญญาตรี	59	50.9
รวม	116	100
ตำแหน่ง		
ผู้ปฏิบัติงาน (Junior/Senior) อายุงานน้อยกว่า 1 – 4 ปี	67	57.8
ผู้สอบทานงานขั้นต้น (Supervisor) อายุงานมากกว่า 4 – 7 ปี	18	15.5
ผู้จัดการ (Manager) อายุงานมากกว่า 7 – 10 ปี	12	10.3
หุ้นส่วน (Partner) อายุงาน 10 ปีขึ้นไป	19	16.4
รวม	116	100

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างโดยการแจกแจงข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (ต่อ)

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ
ประสบการณ์การทำงานในสายงานสอบบัญชี		
น้อยกว่า 1 ปี	28	24.1
มากกว่า 1 - 5 ปี	88	75.9
มากกว่า 5 - 10 ปี	116	100
มากกว่า 10 ปี	32	27.6
รวม	116	100
ประเภทสำนักงานสอบบัญชี		
หน่วยงานภาครัฐ	43	37.1
สำนักงานสอบบัญชีต่างชาติ	31	26.7
สำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่น	42	36.2
รวม	116	100

■ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กรต่อขั้นตอนในการปฏิบัติงานสอบบัญชี ทั้ง 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ และขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชี และการออกรายงานการสอบบัญชี โดยใช้สถิติพรรณนา อธิบายถึง ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความหมายระดับความเสี่ยงที่ได้วิเคราะห์ทางสถิติ ดังต่อไปนี้

จากตารางที่ 2 การวิเคราะห์เกี่ยวกับผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี ดังนี้

ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มีผลกระทบมาก ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อพิจารณาผลกระทบเป็นรายข้อ พบว่า ผลกระทบต่อการพัฒนาแผนการสอบบัญชีโดยรวม การจัดทำแนวทางการสอบบัญชี และการวางแผนการทดสอบการควบคุม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.72$) ผลกระทบลำดับรองลงมาคือ การเลือกและประเมินขนาดของตัวอย่างที่จะทดสอบได้อย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.71$) การปรับปรุงกระบวนการประเมินความเสี่ยง กำหนดระดับความมีสาระสำคัญในการตรวจสอบและการจัดสรรทรัพยากรในการสอบบัญชี ($\bar{X} = 3.66$) การระบุความเสี่ยงของการสอบบัญชีและการเพิ่มความรวดเร็วและความแม่นยำในการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทางการเงินเบื้องต้น ($\bar{X} = 3.66$) และ ผลกระทบต่อการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรที่ตรวจสอบ ทำความเข้าใจระบบการควบคุมภายใน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.62$)

ขั้นตอนการวางแผนการปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มีผลกระทบมาก ($\bar{X} = 3.87$) เมื่อพิจารณาผลกระทบเป็นรายข้อ พบว่า ผลกระทบต่อการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความซับซ้อนและมีปริมาณข้อมูลจำนวนมากได้ดียิ่งขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมาคือ การตรวจสอบข้อมูลในพื้นที่ที่ยากลำบากหรือเข้าถึงได้ยากเป็นไปได้ง่ายขึ้น และมีความถูกต้องครบถ้วนมากขึ้น ($\bar{X} = 3.90$) ลดระยะเวลาการหาข้อมูลเพื่อประกอบการตรวจสอบที่มาจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แห่ง ($\bar{X} = 3.88$) การรวบรวมและประเมินหลักฐานประกอบการสอบบัญชีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X} = 3.84$) และเพิ่มความเร็วและลดข้อผิดพลาดในการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.81$)

ขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มีผลกระทบปานกลาง ($\bar{X} = 3.15$) เมื่อพิจารณาผลกระทบเป็นรายข้อ พบว่า ผลกระทบต่อการประเมินและสรุปผลหลักฐานการสอบบัญชี การปรับปรุงรายการ และรายการจัดประเภททางบัญชีมีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.41$) รองลงมาคือ การสื่อสารผลการสอบบัญชีกับผู้รับตรวจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นไปอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น ($\bar{X} = 3.31$) การออกรายงานการสอบบัญชีมีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น ($\bar{X} = 3.06$) รายงานของผู้สอบบัญชีมีความน่าเชื่อถือและเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชี ($\bar{X} = 3.01$) และการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่อหน้ารายงานของผู้สอบบัญชี มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.96$)

■ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในงานสอบบัญชี

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์เกี่ยวกับระดับผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในกระบวนการสอบบัญชี โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มีผลกระทบมาก ($\bar{X} = 3.88$) เมื่อพิจารณาผลกระทบเป็นรายข้อ พบว่า การฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะใหม่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีในยุคปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 4.16$) รองลงมาคือ ความพร้อมในการเรียนรู้ ปรับตัวและทำงานร่วมกับเทคโนโลยีใหม่เพื่อการประยุกต์ใช้ในงานสอบบัญชี ($\bar{X} = 3.84$) การปรับตัวและทำความเข้าใจกับเทคโนโลยีจะมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของงานสอบบัญชี ($\bar{X} = 3.83$) การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในงานสอบบัญชีสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและลดเวลาที่ใช้ในกระบวนการตรวจสอบ ($\bar{X} = 3.79$) และการนำเทคโนโลยีมาใช้จะมีผลกระทบต่อกระบวนการสอบบัญชีและเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานของท่าน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.76$)

ตารางที่ 2 ระดับผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี

กระบวนการสอบบัญชี	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ระดับการให้ความสำคัญ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่มี	✕	S.D.	ความหมาย
การวางแผนการตรวจสอบ								
การรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรที่ตรวจสอบ ทำความเข้าใจระบบการควบคุมภายใน การประเมิน และระบุความเสี่ยงของการสอบ บัญชี	10.3	51.7	31.0	4.3	2.6	3.63	0.829	ผลกระทบมาก
เพิ่มความรวดเร็วและความแม่นยำในการ วิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทางการเงินเบื้องต้น	19.8	44.0	20.7	12.9	2.6	3.66	1.022	ผลกระทบมาก
การปรับปรุงกระบวนการประเมินความเสี่ยง กำหนดระดับความมีสาระสำคัญ ในการตรวจสอบ และการจัดสรรทรัพยากรใน การสอบบัญชี	13.8	50.0	26.7	7.8	1.7	3.66	0.874	ผลกระทบมาก
การพัฒนาแผนการสอบบัญชีโดยรวม การจัดทำ แนวทางการสอบบัญชี และการวางแผนการทดสอบการควบคุม	16.4	50.9	23.3	6.9	2.6	3.72	0.912	ผลกระทบมาก
การเลือกและประเมินขนาดของตัวอย่างที่จะ ทดสอบได้อย่างเหมาะสม	19.8	45.7	23.3	7.8	3.4	3.71	0.987	ผลกระทบมาก
ภาพรวม						3.68	0.925	ผลกระทบมาก
การปฏิบัติงานตรวจสอบ								
การวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความซับซ้อนและมี ปริมาณข้อมูลจำนวนมากได้ดียิ่งขึ้น	27.6	41.4	26.7	3.4	0.9	3.91	0.87	ผลกระทบมาก
เพิ่มความรวดเร็วและลดข้อผิดพลาดในการรวบรวม และการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชี	25.0	40.5	26.7	6.0	1.7	3.81	0.941	ผลกระทบมาก
การตรวจสอบข้อมูลในพื้นที่ที่ยากลำบากหรือ เข้าถึงได้ยากเป็นไปได้ง่ายขึ้น และมีความถูกต้อง ครบถ้วนมากขึ้น	25.0	47.4	20.7	6.0	0.9	3.90	0.879	ผลกระทบมาก
ลดระยะเวลาการหาข้อมูลเพื่อประกอบการ ตรวจสอบที่มาจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แห่ง	26.7	43.1	22.4	6.9	0.9	3.88	0.915	ผลกระทบมาก
การรวบรวมและประเมินหลักฐานประกอบการ สอบบัญชีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น	24.1	44	24.1	6.9	0.9	3.84	0.904	ผลกระทบมาก
ภาพรวม						3.87	0.902	ผลกระทบมาก

ตารางที่ 2 ระดับผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี (ต่อ)

กระบวนการสอบบัญชี	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ระดับการให้ความสำคัญ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่มี	✗	S.D.	ความหมาย
การเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชี								
การประเมินและสรุปผลหลักฐานการสอบบัญชี การปรับปรุงรายการและรายการจัดประเภททางบัญชีที่มีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้น	11.2	38.8	33.6	12.9	3.4	3.41	0.97	ผลกระทบมาก
การสื่อสารผลการสอบบัญชีกับผู้รับตรวจและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นไปอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพมากขึ้น	12.9	34.5	29.3	17.2	6.0	3.31	1.091	ผลกระทบปานกลาง
การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่อหน้ารายงานของผู้สอบบัญชี	8.6	26.7	31.0	19.0	14.7	2.96	1.182	ผลกระทบปานกลาง
รายงานของผู้สอบบัญชีมีความน่าเชื่อถือและเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชี	6.9	31.9	27.6	22.4	11.2	3.01	1.131	ผลกระทบปานกลาง
การออกรายงานการสอบบัญชีมีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น	7.8	31.0	28.4	25.0	7.8	3.06	1.09	ผลกระทบปานกลาง
ภาพรวม						3.15	1.093	ผลกระทบปานกลาง

ตารางที่ 3 ระดับผลกระทบจากการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในกระบวนการสอบบัญชี

กระบวนการสอบบัญชี	ระดับความคิดเห็น (ร้อยละ)					ระดับการให้ความสำคัญ		
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	เล็กน้อย	ไม่มี	✗	S.D.	ความหมาย
การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในงานสอบบัญชีสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และลดเวลาที่ใช้ในกระบวนการตรวจสอบ	15.5	55.2	24.1	3.4	1.7	3.79	0.808	ผลกระทบมาก
การนำเทคโนโลยีมาใช้จะมีผลกระทบต่อกระบวนการสอบบัญชี และเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานของท่าน	14.7	55.2	23.3	5.2	1.7	3.76	0.83	ผลกระทบมาก
การปรับตัวและทำความเข้าใจกับเทคโนโลยีจะมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ และคุณภาพของงานสอบบัญชี	21.6	47.4	25.0	4.3	1.7	3.83	0.878	ผลกระทบมาก
การฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะใหม่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีในยุคปัจจุบัน	37.1	46.6	13.8	0.9	1.7	4.16	0.823	ผลกระทบมาก
ท่านมีความพร้อมในการเรียนรู้ ปรับตัวและทำงานร่วมกับเทคโนโลยีใหม่เพื่อการประยุกต์ใช้ในงานสอบบัญชี	22.4	48.3	23.3	3.4	2.6	3.84	0.9	ผลกระทบมาก
ภาพรวม						3.88	0.848	ผลกระทบมาก

■ การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

การทดสอบสมมติฐานในการศึกษาใช้การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงอนุมาน โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความแตกต่างและทดสอบสมมติฐานว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีอิทธิพลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี

H0: ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชีไม่แตกต่างกัน

H1: ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชีแตกต่างกัน

การทดสอบสมมติฐานเพื่อเปรียบเทียบตัวแปร 2 ตัวแปรที่มีอิสระต่อกัน โดยในการหาความแตกต่างของข้อมูลระหว่าง 2 กลุ่ม ใช้การทดสอบสมมติฐานของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน (Independent Sample T-test) และในการหาความแตกต่างของข้อมูลมากกว่า 2 กลุ่ม ใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้วิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดในการทดสอบรายคู่ ด้วยวิธี Least Significant Difference: LSD ในการทดสอบสมมติฐานได้กำหนดให้ระดับความมีนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบการให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี จำแนกตามเพศ

เพศ		Mean	Std.	Sig.
ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ	ชาย	3.55	0.507	0.037*
	หญิง	3.71	0.770	
ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ	ชาย	3.83	0.662	0.813
	หญิง	3.88	0.792	
ขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชี	ชาย	2.84	0.836	0.173
	หญิง	3.25	1.001	

จากตารางที่ 4 จากการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี โดยใช้สถิติ T-test พบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อขั้นตอนการวางแผนแตกต่างกัน ในขณะที่ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ และขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชีไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิงให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชีมากกว่าเพศชายในทุกขั้นตอน โดยเฉพาะในขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบการให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี จำแนกตามอายุ

อายุ		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ	Between Groups	0.339	3	0.113	0.216	0.885
	Within Groups	58.743	112	0.524		
	Total	59.082	115			
ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ	Between Groups	0.289	3	0.096	0.163	0.921
	Within Groups	66.106	112	0.59		
	Total	66.396	115			
ขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชี	Between Groups	0.224	3	0.075	0.076	0.973
	Within Groups	109.446	112	0.977		
	Total	109.670	115			

จากตารางที่ 5 จากการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี โดยใช้สถิติ One-way ANOVA พบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ และขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชีไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบการให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา		Mean	Std.	Sig.
ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ	ปริญญาตรี	3.70	0.772	0.301
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.65	0.665	
ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ	ปริญญาตรี	3.87	0.788	0.655
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.87	0.739	
ขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชี	ปริญญาตรี	3.19	0.996	0.747
	สูงกว่าปริญญาตรี	3.12	0.964	

จากตารางที่ 6 จากการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี โดยใช้สถิติ T-test พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ และขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชีไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 7 การเปรียบเทียบการให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี จำแนกตามประเภทสำนักงานสอบบัญชี

ประเภทสำนักงานสอบบัญชี		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ	Between Groups	1.054	2	0.527	1.026	0.362
	Within Groups	58.028	113	0.514		
	Total	59.082	115			
ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ	Between Groups	3.48	2	1.740	3.125	0.048*
	Within Groups	62.916	113	0.557		
	Total	66.396	115			
ขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชี	Between Groups	1.1	2	0.550	0.573	0.566
	Within Groups	108.57	113	0.961		
	Total	109.67	115			

จากตารางที่ 7 จากการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี โดยใช้สถิติ One-way ANOVA พบว่า ประเภทสำนักงานสอบบัญชีที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรในขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบแตกต่างกัน ในขณะที่ขั้นตอนการวางแผน และขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชีไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบ Least Significant Difference: LSD ในขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ ระหว่างประเภทสำนักงานสอบบัญชี

ประเภทสำนักงานสอบบัญชี	หน่วยงานภาครัฐ	สำนักงานสอบบัญชีต่างชาติ	สำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่น
หน่วยงานภาครัฐ	-	0.34524	0.36766*
สำนักงานสอบบัญชีต่างชาติ	-	-	0.02243
สำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่น	-	-	-

จากตารางที่ 8 จากการทดสอบผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุดในการทดสอบรายคู่ วิธี Least Significant Difference: LSD ในขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ ระหว่างประเภทสำนักงานสอบบัญชี พบว่า ระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่นมีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยค่า Mean Difference เท่ากับ 0.36766* ซึ่งหมายความว่าสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่นมีค่าประเมินสูงกว่าหน่วยงานภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และระหว่างสำนักงานสอบบัญชีต่างชาติกับสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่นมีความแตกต่างเล็กน้อยแต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจาก Mean Difference เท่ากับ 0.02243 โดยรวมแล้วความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการศึกษานี้มีเพียงระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่น ขณะที่การเปรียบเทียบอื่น ๆ ไม่แสดงความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ ซึ่งหมายความว่าสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่นให้ความสำคัญในขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบมากกว่าหน่วยงานภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญ แต่สำหรับสำนักงานสอบบัญชีต่างชาติกับหน่วยงานภาครัฐ และสำนักงานสอบบัญชีต่างชาติกับสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่น ให้ความสำคัญในขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ตารางที่ 9 การเปรียบเทียบการให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อการสอบบัญชี จำแนกตามตำแหน่ง

	ตำแหน่ง	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ	Between Groups	3.159	3	1.053	2.109	0.103
	Within Groups	55.924	112	0.499		
	Total	59.082	115			
ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ	Between Groups	2.473	3	0.824	1.444	0.234
	Within Groups	63.923	112	0.571		
	Total	66.396	115			
ขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชี และการออกรายงานการสอบบัญชี	Between Groups	4.105	3	1.368	1.452	0.232
	Within Groups	105.565	112	0.943		
	Total	109.67	115			

จากตารางที่ 9 จากการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อการสอบบัญชี โดยใช้สถิติ One-way ANOVA พบว่า ตำแหน่งที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ และขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชีไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 10 การเปรียบเทียบการให้ความสำคัญของความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี จำแนกตามประสบการณ์การทำงานในสายงานสอบบัญชี

ประสบการณ์การทำงานในสายงานสอบบัญชี		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ	Between Groups	1.527	3	0.509	0.99	0.400
	Within Groups	57.556	112	0.514		
	Total	59.082	115			
ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ	Between Groups	0.797	3	0.266	0.454	0.715
	Within Groups	65.599	112	0.586		
	Total	66.396	115			
ขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชี	Between Groups	2.196	3	0.732	0.763	0.517
	Within Groups	107.474	112	0.96		
	Total	109.67	115			

จากตารางที่ 10 จากการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี โดยใช้สถิติ One-way ANOVA พบว่า ประสบการณ์การทำงานในสายงานสอบบัญชีที่แตกต่างกันส่งผลกระทบต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กร ต่อขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ และขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชีไม่แตกต่างกัน ซึ่งมีค่ามากกว่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

■ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานสอบบัญชีส่งผลกระทบต่อขั้นตอนในกระบวนการสอบบัญชี

ตารางที่ 11 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานสอบบัญชีส่งผลกระทบต่อขั้นตอนในกระบวนการสอบบัญชี

เทคโนโลยี	การวางแผนงานตรวจสอบ		การปฏิบัติงานตรวจสอบ		การเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงาน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ปัญญาประดิษฐ์ (AI)	79	35.6	90	40.5	53	23.9
หุ่นยนต์กระบวนการอัตโนมัติ (Robotic Process Automation: RPA)	51	28.8	98	55.4	28	15.8
บล็อกเชน (Blockchain)	61	33.9	79	43.9	40	22.2
โดรน (Drones)	46	31.3	90	61.2	11	7.5

ตารางที่ 11 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานสอบบัญชีส่งผลกระทบต่อขั้นตอนในกระบวนการสอบบัญชี (ต่อ)

เทคโนโลยี	การวางแผนงานตรวจสอบ		การปฏิบัติงานตรวจสอบ		การเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงาน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
การประมวลผลแบบคลาวด์ (Cloud Computing)	60	28.6	88	41.9	62	29.5
ระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Document Management System)	66	28.0	95	40.3	75	31.8
รวม	363		540		269	

จากตารางที่ 11 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานสอบบัญชี พบว่า ในขั้นตอนการวางแผนงานตรวจสอบ เทคโนโลยีที่มีผลกระทบมากที่สุด คือ ปัญญาประดิษฐ์ จำนวน 79 คะแนน รองลงมาคือ ระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 66 คะแนน บล็อกเชน จำนวน 61 คะแนน การประมวลผลแบบคลาวด์ จำนวน 60 คะแนน หุ่นยนต์กระบวนการอัตโนมัติ จำนวน 51 คะแนน และโดรน จำนวน 46 คะแนน

ในขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ พบว่า เทคโนโลยีที่มีผลกระทบมากที่สุด คือ หุ่นยนต์กระบวนการอัตโนมัติ จำนวน 98 คะแนน รองลงมาคือ ปัญญาประดิษฐ์ จำนวน 90 คะแนน ระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 95 คะแนน โดรน จำนวน 90 คะแนน การประมวลผลแบบคลาวด์ จำนวน 88 คะแนน และบล็อกเชน จำนวน 79 คะแนน

ในขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงาน พบว่า เทคโนโลยีที่มีผลกระทบมากที่สุด คือ ระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์จำนวน 75 คะแนน รองลงมาคือ การประมวลผลแบบคลาวด์ จำนวน 62 คะแนน ปัญญาประดิษฐ์ จำนวน 53 คะแนน บล็อกเชน จำนวน 40 คะแนน หุ่นยนต์กระบวนการอัตโนมัติ จำนวน 28 คะแนน และโดรน จำนวน 11 คะแนน

■ สรุปผลการศึกษา ข้อจำกัด และข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้เป็นการศึกษาผลกระทบจากการที่องค์กรที่ถูกตรวจสอบบัญชีนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในกระบวนการทำงานภายในองค์กร ส่งผลต่อกระบวนการตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีภายนอกในแต่ละขั้นตอนอย่างไรรวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานสอบบัญชีและการปรับตัวของผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี โดยมีรูปแบบการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และใช้การศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Research) ในการนี้ผู้ศึกษาได้สืบค้นทฤษฎี แนวคิด พร้อมกันนี้ยังรวบรวมแหล่งข้อมูลจากบทความทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ รวมถึงข้อมูลงานวิจัยต่าง ๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับหัวข้อการศึกษา เพื่อนำมาใช้ในการสร้างกรอบแนวคิดการศึกษาในครั้งนี้

สำหรับการศึกษาในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกลุ่มประชากร คือ ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี โดยไม่จำกัดเพศ อายุ จำกัดเพียง ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน ในสายงานสอบบัญชี และนำส่งไปยังสำนักงานสอบบัญชีจำนวน 81 แห่ง ผ่านทางอีเมล รวมถึงเผยแพร่ผ่านช่องทาง Social Media ที่เกี่ยวข้องกับงานสอบบัญชี เช่น กลุ่มไลน์ และ Facebook และได้รับการตอบกลับจำนวน 116 ชุด

■ ผลกระทบต่อกระบวนการสอบบัญชี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับระดับผลกระทบต่อกระบวนการสอบบัญชีจากการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในองค์กรที่ถูกตรวจสอบบัญชี พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ามีผลกระทบต่อขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 3.87 รองลงมาคือ ขั้นตอนการวางแผน มีค่าเฉลี่ยรวม 3.68 และขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชีน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยรวม 3.15 โดยมีรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการวางแผน

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรที่ถูกตรวจสอบบัญชี ว่ามีผลกระทบมากต่อกระบวนการสอบบัญชี ในขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ โดยส่วนใหญ่จะเห็นว่ามีผลกระทบต่อการพัฒนาแผนการสอบบัญชีโดยรวม การจัดทำแนวทางการสอบบัญชี และการวางแผนการทดสอบการควบคุม มากที่สุด รองลงมาคือ การเลือกและประเมินขนาดของตัวอย่างที่จะทดสอบได้อย่างเหมาะสม การปรับปรุงกระบวนการประเมินความเสี่ยง กำหนดระดับความมีสาระสำคัญในการตรวจสอบ และการจัดสรรทรัพยากรในการสอบบัญชี การระบุความเสี่ยงของการสอบบัญชีและการเพิ่มความรวดเร็วและความแม่นยำในการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลทางการเงินเบื้องต้น และผลกระทบต่อการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับองค์กรที่ตรวจสอบ ทำความเข้าใจระบบการควบคุมภายในน้อยที่สุด

ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรที่ถูกตรวจสอบบัญชี ว่ามีผลกระทบมากต่อกระบวนการสอบบัญชี ในขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ โดยส่วนใหญ่จะเห็นว่ามีผลกระทบต่อการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความซับซ้อนและมีปริมาณข้อมูลจำนวนมากได้ดียิ่งขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือ การตรวจสอบข้อมูลในพื้นที่ที่ยากลำบากหรือเข้าถึงได้ยากเป็นไปได้ง่ายขึ้น และมีความถูกต้องครบถ้วนมากขึ้น การช่วยลดระยะเวลาการหาข้อมูลเพื่อประกอบการตรวจสอบที่มาจากแหล่งข้อมูลหลาย ๆ แห่ง การรวบรวมและประเมินหลักฐานประกอบการสอบบัญชีให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และผลกระทบต่อการเพิ่มความรวดเร็วและลดข้อผิดพลาดในการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีน้อยที่สุด

ขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชี

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรที่ถูกตรวจสอบบัญชี ว่ามีผลกระทบปานกลางต่อกระบวนการสอบบัญชี ในขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานการสอบบัญชี โดยส่วนใหญ่จะเห็นว่ามีผลกระทบต่อการประเมินและสรุปผลหลักฐานการสอบบัญชี การปรับปรุงรายการ และรายการจัดประเภททางบัญชีที่มีความถูกต้องแม่นยำมากขึ้นมากที่สุด รองลงมาคือ การสื่อสารผลการสอบบัญชีกับผู้รับตรวจ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นไปอย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การออกรายงานการสอบบัญชีที่มีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้น รายงานของผู้สอบบัญชีมีความน่าเชื่อถือและเป็นไปตามมาตรฐานการสอบบัญชี และผลกระทบต่อการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่อหน้ารายงานของผู้สอบบัญชีน้อยที่สุด

โดยรวมแล้วการที่องค์กรที่ถูกตรวจสอบบัญชีนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ภายในองค์กร ส่งผลกระทบทางบวกต่อกระบวนการสอบบัญชีในขั้นตอนต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบที่มีระดับผลกระทบมากที่สุด ซึ่งจะช่วยให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ซับซ้อนและมีปริมาณมากเป็นไปได้อย่างดียิ่งขึ้น รองลงมาคือ ขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยให้กระบวนการจัดทำแผนการสอบบัญชีและการประเมินความเสี่ยงมีประสิทธิภาพขึ้น และมีระดับผลกระทบน้อยที่สุดในขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงาน แต่ยังคงช่วยให้การประเมินผลและการออกรายงานมีความแม่นยำสูงขึ้น ดังนั้นการที่องค์กรที่ถูกตรวจสอบบัญชีนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับใช้ในองค์กร จึงมีผลทางบวกต่อกระบวนการสอบบัญชี ทำให้กระบวนการเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว ความถูกต้อง และความแม่นยำเพิ่มขึ้น

■ ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี

การทดสอบสมมติฐานว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์มีผลต่อความคิดเห็นในระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี ในขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบต่างกัน กล่าวคือ เพศมีผลต่อการให้ระดับของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรในขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ โดยผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิงมีการให้ระดับผลกระทบเฉลี่ยในขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบสูงกว่าเพศชาย ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่า ความหลากหลายทางเพศซึ่งเป็นลักษณะส่วนบุคคลของผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี อาจก่อให้เกิดความหลากหลายทั้งทางด้านความรู้ ทักษะทางวิชาชีพ การใช้ดุลพินิจกับผู้ประกอบวิชาชีพ ความละเอียดถี่ถ้วน และความรอบคอบในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลต่อความหลากหลายในด้านกระบวนการทำงานและการตัดสินใจในการวางแผนงาน ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ Amamun (2023) เรื่อง อิทธิพลความเป็นมืออาชีพความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีและกระบวนการด้านลูกค้าที่มีต่อผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี Local Firm Audit ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สอบบัญชี Local Firm Audit ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีเพศต่างกัน ทำให้ผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี โดยภาพรวมต่างกัน แสดงว่าเพศมีผลต่อผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี ดังนั้นเพศชายหรือเพศหญิงมีผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชี โดยภาพรวมที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับการศึกษาของ Alsabahi et al. (2021) ซึ่งศึกษาอิทธิพลของลักษณะส่วนบุคคลและการเรียนรู้ในที่ทำงานต่อความสามารถด้านเทคโนโลยีของผู้สอบบัญชีภายนอก ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะส่วนบุคคลและปัจจัยในที่ทำงานมีอิทธิพลต่อความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้สอบบัญชีภายนอก อีกทั้งลักษณะส่วนบุคคลที่มีความมั่นใจในตนเองและแรงจูงใจในการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้สอบบัญชีพัฒนาความสามารถด้านเทคโนโลยีได้ดีกว่า
2. ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีที่สังกัดสำนักงานสอบบัญชีต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี ในขั้นตอนการปฏิบัติงานต่างกัน กล่าวคือ ประเภทสำนักงานสอบบัญชีมีผลต่อระดับของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรในขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ ซึ่งมีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่น โดยสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่นมีคะแนนหรือค่าประเมินสูงกว่าหน่วยงานภาครัฐอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยรวมแล้วความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติในการศึกษานี้มีเพียงระหว่างหน่วยงานภาครัฐกับสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่น ขณะที่การเปรียบเทียบระหว่างสำนักงานสอบบัญชีท้องถิ่นกับสำนักงานสอบบัญชีต่างชาติ ไม่แสดงความแตกต่างที่มีนัยสำคัญ ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่า เทคโนโลยีของ องค์กรที่ถูกตรวจสอบ วิธีการและขั้นตอนการปฏิบัติงานของแต่ละสำนักงานสอบบัญชี และปัจจัยสนับสนุนด้านเทคโนโลยีภายในสำนักงานสอบบัญชี ส่งผลต่อความแตกต่างในการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี

โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหน่วยงานรัฐกับเอกชน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ Srimook et al. (2018) เรื่อง การเตรียมความพร้อมด้านนวัตกรรมของบุคลากรในบริษัทเอกชน กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา พบว่า บุคลากรในบริษัทเอกชนที่มีประเภทกิจการที่ทำงานแตกต่างกันมีความพร้อมด้านนวัตกรรมแตกต่างกัน อีกทั้งปัจจัยสนับสนุนจากองค์กรในภาพรวมมีความสัมพันธ์กับความพร้อมด้านนวัตกรรมของบุคลากรในบริษัทเอกชน และสอดคล้องกับ การศึกษาของ Noordin et al. (2022) ซึ่งศึกษาการรับรู้ของผู้สอบบัญชีภายนอกในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับเอมิเรตส์ เกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในกระบวนการตรวจสอบบัญชี โดยมุ่งเน้นศึกษาความแตกต่างในการรับรู้ถึงผลกระทบของ AI ต่อคุณภาพการตรวจสอบระหว่างผู้สอบบัญชีท้องถิ่นและผู้สอบบัญชีระหว่างประเทศ ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญด้านการรับรู้การมีส่วนช่วยของ AI ต่อคุณภาพการตรวจสอบระหว่างบริษัทตรวจสอบบัญชีท้องถิ่นและระหว่างประเทศ

3. ผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีที่มี อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรต่อกระบวนการสอบบัญชี ทั้ง 3 ขั้นตอนไม่ต่างกัน กล่าวคือ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ทำงานไม่มีผลต่อการให้ระดับของผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลในองค์กรกระบวนการสอบบัญชี ทั้ง 3 ขั้นตอน ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่า ผลกระทบจากการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในปัจจุบันมีผลกระทบแบบทั่วถึงและเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วทั้งองค์กร โดยเทคโนโลยีเหล่านี้สามารถปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการสอบบัญชีได้ทุกขั้นตอนในงานสอบบัญชี นอกจากนี้เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มความเร็ว ความแม่นยำ และประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างเท่าเทียมกันทุกกลุ่ม ทำให้การรับรู้ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลต่อการปฏิบัติงานสอบบัญชีเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นเหมือนกันในทุกกลุ่มของผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี ซึ่งสอดคล้องกับ การศึกษาของ Amamun (2023) เรื่อง อิทธิพลความเป็นมืออาชีพความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีและกระบวนการด้านลูกค้าที่มีต่อผลสำเร็จในการปฏิบัติงาน ของผู้สอบบัญชี Local Firm Audit ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตที่มีระดับการศึกษา อายุ และระยะเวลาปฏิบัติงานต่างกันทำให้ผลสำเร็จในการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีโดยภาพรวมไม่ต่างกัน

■ การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในงานสอบบัญชี

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในกระบวนการสอบบัญชี โดยส่วนใหญ่เห็นว่าควรมีการฝึกอบรมและการพัฒนาทักษะใหม่เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี ในยุคปัจจุบัน รองลงมาคือ ความพร้อมในการเรียนรู้ ปรับตัวและทำงานร่วมกับเทคโนโลยีใหม่เพื่อการประยุกต์ใช้ในงานสอบบัญชี การปรับตัวและทำความเข้าใจกับเทคโนโลยีจะมีผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของงานสอบบัญชี การนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในงานสอบบัญชีสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและลดเวลาที่ใช้ในกระบวนการตรวจสอบ และสุดท้ายการนำเทคโนโลยีมาใช้จะมีผลกระทบต่อกระบวนการสอบบัญชีและเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงานของผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี

จากผลสำรวจดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีตระหนักถึงความจำเป็นในการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ รวมถึงการเรียนรู้และการปรับตัว เพื่อรองรับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจมีผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการสอบบัญชีและคุณภาพของงาน ทั้งนี้ไม่เพียงแต่เป็นการปรับปรุงกระบวนการทำงานเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างความยืดหยุ่นในการทำงานกับเทคโนโลยีใหม่ที่อาจเข้ามามีบทบาทในอนาคต รวมถึงสร้างความสามารถในการแข่งขันให้กับผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชี

■ การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานสอบบัญชีส่งผลกระทบต่อขั้นตอนในกระบวนการสอบบัญชี

จากการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบจากการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในงานสอบบัญชี โดยการยกตัวอย่างเทคโนโลยีที่สามารถนำมาปรับใช้ในกระบวนการสอบบัญชี ได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ใช้วิเคราะห์ข้อมูลการเงินและตรวจจบบรูปแบบที่ผิดปกติ หุ่นยนต์กระบวนการอัตโนมัติ (RPA) สามารถกำหนดให้ทำตามโปรแกรมคำสั่งอัตโนมัติและสุ่มตรวจสอบรายการบัญชี บล็อกเชน (Blockchain) ช่วยบันทึกและยืนยันธุรกรรมทางการเงิน โดรน (Drones) ใช้ตรวจนับทางกายภาพ การประมวลผลแบบคลาวด์ (Cloud Computing) ช่วยจัดเก็บไฟล์บนอินเทอร์เน็ต เช่น Google Drive และระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (EDMS) ช่วยจัดเก็บและจัดการเอกสารในรูปแบบดิจิทัลภายในระบบของสำนักงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเทคโนโลยีส่งผลกระทบต่อขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบมากที่สุด รองลงมาคือ ขั้นตอนการวางแผนงานตรวจสอบ และมีผลต่อขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงานน้อยที่สุด

โดยในขั้นตอนการวางแผนงานตรวจสอบเทคโนโลยีที่ส่งผลกระทบมากที่สุด คือ ปัญญาประดิษฐ์ และมีผลกระทบน้อยที่สุด คือ โดรน ในขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบเทคโนโลยีที่มีผลกระทบมากที่สุด คือ หุ่นยนต์กระบวนการอัตโนมัติ และมีผลกระทบน้อยที่สุด คือ บล็อกเชน และในขั้นตอนสุดท้ายขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและออกรายงานเทคโนโลยีที่มีผลกระทบมากที่สุด คือ ระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และมีผลกระทบน้อยที่สุด คือ โดรน ซึ่งผู้ศึกษามีความเห็นว่ามีความสอดคล้องกัน

1. ขั้นตอนการวางแผนงานตรวจสอบ พบว่า ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีผลกระทบมากที่สุด เนื่องจาก AI สามารถช่วยในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก สามารถทำนายและพยากรณ์ความเสี่ยง ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในขั้นตอนการวางแผนการตรวจสอบ โดยจะช่วยให้ผู้สอบบัญชีสามารถระบุความเสี่ยงที่ต้องการให้ความสนใจเป็นพิเศษได้เร็วขึ้นและครอบคลุมขึ้น ในขณะที่โดรนถูกมองว่ามีผลกระทบน้อยที่สุด เนื่องจากการใช้งานหลักของโดรนมักจะเกี่ยวข้องกับการตรวจสอบทางกายภาพมากกว่าการวางแผน

2. ขั้นตอนการปฏิบัติงานตรวจสอบ พบว่า หุ่นยนต์กระบวนการอัตโนมัติ (RPA) มีผลกระทบมากที่สุดเนื่องจากสามารถสร้างกระบวนการให้หุ่นยนต์ทำงานตามโปรแกรมคำสั่ง เช่น การตรวจสอบความสอดคล้องของรายการโดยใช้คำสั่งการจับคู่รายการและการสุ่มเลือกตัวอย่างเพื่อนำมาตรวจสอบ ซึ่งจะช่วยจัดการกระบวนการที่ซ้ำซากและลดเวลาในการตรวจสอบ ในขณะที่บล็อกเชน (Blockchain) ถูกมองว่ามีผลกระทบน้อยที่สุด เนื่องจากต้องใช้เครื่องมือที่มีเทคโนโลยีขั้นสูงจึงทำให้การนำไปใช้ในงานสอบบัญชียังไม่แพร่หลาย

3. ขั้นตอนการเสร็จสิ้นการสอบบัญชีและการออกรายงาน พบว่า ระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มีผลกระทบมากที่สุด เนื่องจากช่วยลดเวลาและความพยายามในการจัดการกับเอกสารจำนวนมาก ทำให้การจัดทำและการส่งมอบรายงานเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ในขณะที่โดรนถูกมองว่ามีผลกระทบน้อยที่สุดเนื่องจากหลักการใช้งานหลักของโดรนไม่ได้มุ่งเน้นไปที่การเสร็จสิ้นการสอบบัญชีหรือการออกรายงานแต่เน้นไปที่การตรวจสอบทางกายภาพ

■ ข้อเสนอแนะและข้อจำกัดในการศึกษา

จากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีอย่างแน่นอน และเพื่อความแม่นยำของผลการศึกษาคควรจำกัดกลุ่มตัวอย่างเฉพาะผู้สอบบัญชีรับอนุญาต หรือผู้สอบบัญชีภาษีอากรเท่านั้น อีกทั้งเพื่อประโยชน์ในการนำผลการศึกษาไปใช้ควรชี้ให้เห็นถึงประโยชน์และผลลัพธ์จากการศึกษาต่อผู้สอบบัญชี ส่วนการศึกษาในอนาคตควรปรับเปลี่ยนประเด็นการสอบถามไปตามสถานการณ์และเจาะลึกในแต่ละเทคโนโลยี โดยอาจศึกษาเพิ่มถึงผลกระทบจากเทคโนโลยีในแง่มุมอื่น เช่น ผลกระทบต่อมาตรฐานการรายงานทางการเงิน ผลกระทบต่อการทำรายงาน ESG เป็นต้น อีกทั้ง ปรับปรุงรูปแบบการเก็บข้อมูลให้มีการเก็บข้อมูลแบบผสมผสาน เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสนทนาเฉพาะกลุ่มกับผู้ปฏิบัติงานสอบบัญชีเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้จากผลการตอบแบบสอบถามจะเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีขนาดเล็ก ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 116 ท่าน และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ทั้งนี้ บางท่านอาจไม่มีประสบการณ์ตรวจสอบองค์กรที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ และไม่เคยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในงานตรวจสอบ ซึ่งอาจทำให้ไม่เข้าใจถึงผลกระทบของเทคโนโลยีอย่างแท้จริง และส่งผลต่อผลลัพธ์ทางสถิติ

References

- Alrawashedh, N. H. (2022). Role of information technology in improving the work of external auditor: A study of Jordan. *Central European Management Journal*, 30(4), 1535-1547.
- Alsabahi, M. A., Ku Bahador, K. M., & Mat Saat, R. (2021). The influence of personal characteristics and workplace learning on information technology competency among external auditors: The role of organisational culture as a moderator. *Cogent Business & Management*, 8(1), Article 1899625.
- Amamun, T. (2023). *Influencing professionalism, audit expertise, and procedure relating to customer affecting to performance success of local firm audit auditors in Bangkok* (Independent study). Ramkhamhaeng University, Bangkok.
- Bootvong, P. (2021). *Teachers' perspectives on the adaptation of accountants in the digital age*. Faculty of Business Administration and Accountancy, Khon Kaen University. Retrieved from https://kkbs.kku.ac.th/web/article.php?a_id=1634
- Cochran, W. G., & Carroll, S. P. (1953). A sampling investigation of the efficiency of weighting inversely as the estimated variance. *Biometrics*, 9(4), 447-459.
- Data Innovation and Governance Institute. (2022). What is digital transformation?. *Understanding key concepts that organizations need to know*. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/123188>
- Manita, R., Elommal, N., Baudier, P., & Hikkerova, L. (2020). The digital transformation of external audit and its impact on corporate governance. *Technological Forecasting and Social Change*, 150, 119751.
- Mat Ridzuan, N. I., Said, J., Mohd Razali, F., Abdul Manan, D. I., & Sulaiman, N. (2022). Examining the role of personality traits, digital technology skills, and competency on the effectiveness of fraud risk assessment among external auditors. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(11), Article 536.
- Mitrapanont, K. (2020). *Summary of the dialogue on challenges for auditors with AI and blockchain technology*. Federation of Accounting Professions. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/123258>
- Nguyen, P. T., Kend, M., & Le, D. Q. (2024). Digital transformation in Vietnam: The impacts on external auditors and their practices. *Pacific Accounting Review*, 36(1), 144-160.

- Noordin, N. A., Hussainey, K., & Hayek, A. F. (2022). The use of artificial intelligence and audit quality: An analysis from the perspectives of external auditors in the UAE. *Journal of Risk and Financial Management*, 15(8), Article 339.
- Skytizen Document Intelligent. (2023). *Data governance and document management*. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/123188><https://www.skytizens.com/data-governance-and-document-management/>
- Srijunpetch, S. (2023). *Auditing*. Bangkok: TPN Press.
- Srimook, N., Chumchat, J., Kuapeth, P., Boriphan, W., & Noknoi, J. (2018). Innovation readiness of personnel in private companies: A case study of Mueang District, Songkhla Province. *Walailak Procedia*, 2018(1), Article ss73.
- Subcommittee on Foreign Affairs. (2016). *Technological trends that may impact the accounting professions*. Federation of Accounting Professions. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/upload/9414/r6ailPT0Sc.pdf>.
- Techakasembundit, K. (2020). *Level up your auditing with audit innovation*. Federation of Accounting Professions. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/127427>
- Triwetwinit, P. (2023). *Get to know RPA solution: Automation for the digital transformation era*. Federation of Accounting Professions. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/upload/9414/0a9DzuAihN.pdf>
- Vitali, S., & Giuliani, M. (2024). Emerging digital technologies and auditing firms: Opportunities and challenges. *International Journal of Accounting Information Systems*, 53(1), Article 100676.
- Winitson, T. (2020). *Adjust your perspective on the digital world*. Federation of Accounting Professions. Retrieved from <https://www.tfac.or.th/Article/Detail/123188>
- Yaemnam, K. (2027). *Barriers and possible solutions for small and medium-sized family-owned enterprises to digital transformation* (Independent study, Master of Science). Thammasat University, Bangkok.